

Tillæg til Vore Kirkegårde bind 20 nr. 11

Foreningen for kirkegårgskultur

Nye medlemmer

Åvdeling A:

Aarhus begravelsesvæsen.
Frederikskirkens menighedsråd, Højbjerg.

Åvdeling C:

Overlærerinde, frk. Dagmar Carlsen-Skiødt,
Odense.
Kirkegårdsbestyrer Jens Christensen, Vanløse.
Apoteker, dr. Høst-Madsen, København.
Teknisk assistent Johs. Rasmussen, Vanløse.

Åvdeling D:

Bränkyrka kyrkogårdsnämnd, Stockholm.
Kyrkogårdsnämnden, Solna, Sverige.
Griftegårdsnämnden, Tranås, Sverige.
Trädgårdsarkitekt Martin Krook, Kristiansstad,
Sverige.

Årsmødet 1961

blev holdt den 24. august i Løgumklosters dejlige nye *refugium*, hvor deltagerne nød en udmærket pleje og havde et dejligt samvær.

Aftenen før mødet havde medlemmerne den oplevelse at høre professor *C. Th. Sørensen* tale om gravformers udvikling i forbindelse med fremvisning af en række nye lysbilleder.

Generalforsamlingen næste formiddag var udmærket besøgt. Formanden for Løgumkloster menighedsråd, sognepræst *Bork-Hansen*, valgtes til dirigent, hvorefter foreningens formand, domprovst *Carl Bay*, aflagde beretning.

Medlemstallet var gået lidt frem. Foreningen tæller nu 155 menighedsråd, 24 foreninger og 390 personlige medlemmer samt 90 udenlandske. Tidsskriftet „Vore Kirkegårde“ var som i tidligere år udsendt med fire hefter i et gennemsnitsoplag på 1100 eksemplarer. Foreningen havde fortsat kunnet glæde sig over at modtage 1000 kr. i tilskud fra kirkeministeriet og 1000 kr. fra landbrugslotteriet. Det var i årets løb lykkedes at få provst *J. Exners* bog: „Den danske kirkegård og dens problemer“ udsendt på foreningens forlag. Man skyldte provst Exner stor tak for hans værdifulde arbejde, der var ydet vederlagsfrit. Desværre resterede der en gæld til bogtrykkeren på ca. 2400 kr., og man ville i den anledning rette henvendelse til interesserede organisationer. Det var hensigten at sende bogen som gave til samtlige menighedsråd efter det

forestående valg i november og vedlægge en opfordring til indmeldelse i foreningen.

Kassereren forelagde det reviderede regnskab, og såvel dette som beretningen godkendtes enstemmigt.

„Vore Kirkegårde“s redaktør, havearkitekt *Johannes Tholle*, redegjorde for bladets forhold og blev takket for udmærket arbejde.

Nyvalgt til bestyrelsen blev: professor *C. Th. Sørensen*, formanden for menighedsrådsforeningen, apoteker, dr. *Høst-Madsen*, samt menighedsrådsmedlemmerne: realskolebestyrer *Magnus Lund*, Svendborg, og overlærer, frøken *D. Carlsen-Skiødt*, Odense.

Til næste års mødested valgtes Roskilde stift og by.

Under „Eventuelt“ blev rejst en række spørgsmål, som begrebet parkkirkegårde, om polerede, oversavede naturstensgravmæler, tyskergrave, gravfred, konsulenter m. m., men tiltrods for, at der i år var arrangeret møder over to dage, blev der desværre ikke mulighed for at få de rejste aktuelle spørgsmål diskuteret. VK vil derfor i senere hæfter komme tilbage til nogle af emnerne og knytte nogle kommentarer dertil.

Om eftermiddagen fortalte provst *J. Exner* om grønlandske kirkegårde og viste i tilslutning hertil en række meget smukke farvelysbilleder.

Hans Rønø.

Andre møder

Foreningen af kirkegårdsinspektører, gravere og gartnere ved kirkegårde i Danmark

afholdt sit årsmøde på Hindsgavl i dagene fra 3.—6. september.

Optakten til mødet var overvældende; Hindsgavl lå badet i den skønneste septembersol, da deltagerne samledes i løbet af søndag eftermiddag. Slottet og parken viste sig fra sin mest flatterende side.

Mandag d. 4. startedes med generalforsamling med insp. *Aage Fich* som dirigent. Formanden, insp. *O. Raahauge-Askegaard* aflagde sin, efter eget udsagn, „tynde“ beretning. Insp. *C. Walbjørn Christensen* (Holstebro) supplerede, som formand for arbejdsgiverforeningen, beretningen med oplysninger vedrørende forholdet til monopoltilsynet og om opnåelse af forhandlingsret til samme.

Alle valg blev genvalg: insp. *C. Walbjørn Christensen*, kgd.gartner *H. Rosenmeier* (Sla-

gelse) som bestyrelsesmedlemmer og insp. *K. Tybjerg* (Skive) bestyrelsessuppleant. Som revisor kgd.gartner *H. W. Rasmussen* (Haslev) og som suppleant insp. *E. Nielsen* (Helsingør).

Det hele forløb stille og fredeligt, ikke engang kassererens ønske om kontingentforhøjelse (kr. 100,-) var i stand til at hidse gemytterne op; måske var det varmen, der var årsagen.

Insp. *Holger Nielsen* (Lyngby) blev indvalgt i Fællesrådet for havekultur m. v. i stedet for formanden.

Til mødested 1962 valgtes Helsingør.

Til slut bragte tidl. kyrkogårdsforst. *G. V. Walberg* en hilsen fra svenske kolleger.

Umiddelbart efter indledte formanden dagens foredragsrække med et om: Kirkegårdslederens stilling. R.-A. gennemgik med kloge og livserfarne ord lederens betydning, hvor meget hans faglige duelighed i forbindelse med administrativ skoling betød. Kom herunder ind på Århussagen, hvor en kontoruddannet mand var udnævnt til kirkegårdsinsp., samt hvordan Garnisons kirkes menighedsråd havde haft samme planer, men slutelig dog udnævnte en gartner. R.-A. samlede sit foredrag i konklusionen: kirkegårdsinspektør = gartnerisk uddannet kgd.leder.

I den efterfølgende diskussion deltog *G. V. Walberg* med oplysninger om uddannelsen i Sverige. Insp. *A. Falmer-Nielsen*: Kirkegården må ikke blive „geschæft“. Insp. *V. Rud Nielsen*: Betydningen af personlige kontakter med bevilligende myndigheder. Insp. *Walbjørn Christensen*: Psyke med hensyn til den lokale befolkning.

Dernæst holdt insp. *A. Falmer-Nielsen* (Vestre kgd.) et foredrag over emnet: Kgd's-udvikling gennem de sidste 40 år, hvor tale-rens glæde over kgd.arbejdet skinnede så tydeligt igennem. At stoffet, han arbejder med, gang på gang bliver taget op til revision; man klarer ikke et kgd.problem med en frase eller en tilfældig løsning; men kun gennem arbejde kommer man til klarhed over problemerne. Derved kom mange af ordene til at virke skarpe, men heri må foredragets betydning da netop ligge.

Professor *C. Th. Sørensen* var sidste taler: Problemer ved kgd.reguleringer og -udvidelser. Gennemgik fra oldtiden gravens udvikling, stengrav, tuegrav, frem til nutidens kgd., det hele illustreret med et glimrende billedmateriale. Et foredrag, behersket af professorens klare tanke og kunstneriske evne.

Som afslutning sagde kyrkogårdsforstander *C. Fredby* nogle få, men dybtføjle ord om kgd.

Da det var jubilæumsmøde (40 år) skulle der også en middag til, med dertil hørende taler og gaver.

Redskabsdagen blev et overvældende opbud af maskiner og regn. Alt hvad en kgd.leder har ønsker om var repræsenteret.

Atco plæneklipper fra *Dansk Importkompagni*, Bungartz traktor ved *S. Carlsen*, Asum. Agria traktorer ved *G. Holmberg*, Odense. *H. Lønhardt* havde et stort udvalg af traktorer og plæneklippere i mærkerne Gravely, Schanks og Belos. *Steffensens Frøhandel*, Kolding, mødte med Hako og Holden traktorer og transportvogne. Gardenmaster og Landmaster samt *Mc.Cullachs* motorsav var fremsendt af *I/S H. Hansen*, Vejle. *Garta* mødte med KWH rygmotorsprøjte og hækklipper samt forskellige håndredskaber. *Herning* havde traktorer samt hæk- og plæneklippere. *R. Sigvardt*, Orehoved, med motorsprøjter og luftsakse til træbeskæring. *B. Wulff & Søn* udstillede i en stor stand bl. a. Irus, Bewu og Toro. Indvendig havde *Regdex* udstillet alle former for kontorartikler til kgd.kontorer. *Dansk Træimprægnering*, Holbæk, viste bænke og hegnsmaterialer; og endelig *S. Bjargum* med stiger, skilte m. m.

På den sidste dag foretoges excurtioner til Broholm kgd. og til kirkegårdene i Odense under formandens ledelse.

Jørgen Jørgensen.

Föreningen Sveriges kyrkogårdsföreståndares kongress

var i år förlagd till den gamla hansestaden Visby 1.—3. augusti. Staden innanför den väl bevarade ringmuren gav versionen av en sago-stad med sina på begsslutningen klängande äldre hus och sina kyrkoruiner, och reflektionen kom osökt: Vilken underbar stad måste icke detta ha varit under dess glansperiod.

Kongressen inleddes på tirsdagsmorgonen i domkyrkan, där den gamle Visbybiskopen förrättade andakt i vilken han särskilt framhöll betydelsen av pietet i kyrkogårdschefernas arbete. Första dagens program omfattade bl. a. föredrag av kyrkogårdsföreståndare *Sixten Frank* om Visby stads kyrkogårdars historia och framtid samt föredrag av landsantikvarie *Gunnar Svahnström* om medeltida kyrko- och kyrkogårdskultur, vilket belystes med färgbilder, vidare företogs studiebesök på stadens kyrkogårdar och i den botaniska trädgården, där man fick en god föreställning om Gotlands milda klimat, då man såg yppigheten på ett flertal växter, som ej går att odla på fastlandet. På kvällen bjöd Visby kyrkoråd på middag

varefter biskopen *Algot Anderberg* med hjälp av färgbilder på ett oföreglömligt sätt i et föredrag tog de närvarande med „Ytterst i havet“ til Gotska sandön, med dess säregna natur och växtlighet.

Andra kongressdagen inleddes med presidieval varvid föreningens högt värderade sekreterare sedan tio år, *Gösta Malmqvist*, bestämt motsatte sig återvar och ersattes med *Gösta Gustavsson*, Eskilstuna. I övrigt blev styrelsen oförändrad med *Carl Fredby*, Karlskoga, som ordf., *R. Ekstedt*, Växjö, v. orf., *Åke Andersson*, Spånga, kassaförvaltare, samt *Ivar Andersson*, Jönköping.

En inbjudan att hålla nästa års kongress i Landskrona mottogs tacksamt av kongressen.

Kongressens huvudämne „Den nya begravningslagen“ belystes i ett uppskattat föredrag av justitierådet *Hugo Digman*, som varit utredningsman. Det nya förslaget till lag, vilket föreningen behandlat på remiss, innebär många förbättringar och mera fasthet i förut gällande bestämmelser. Intresset för ämnet framgick klart i den efterföljande debatten, vilken röntte så livligt deltagande och drog så långt ut på tiden att ett av de planerade föredragen fick skjutas på till ett kommande sammanträde.

I övrigt behandlades vid kongressen anställning av praktikanter, så att dessa skall få så allsidig praktik som möjligt och ej, som i många fall blir resultatet, ensidigt får räkna ackord och skriva avlöningslistor. Vidare behandlades arbetsfria lördagar och därmed också begravningsfritt på denna veckodag samt helgdagar. Styrelsen redogjorde även för planer på anordnandet av en studierese till Danmark, Tyskland och Holland. Resan skulle läggas upp i samråd med Pastoratsförbundet och vara öppen också för kyrkoförvaltning och kyrkogårdsnämnd.

Dagen ägnades i övrigt åt studiebesök vid några av Gotlands vackra, medeltida kyrkor med välskötta kyrkogårdar. Genom anslag och insamlingar har kyrkorna på Gotland under senare år varit föremål för välbehövlige restaureringar vilka gjorts på ett synnerligen pietetsfullt sätt och med varsam hand. Intill ett flertal av kyrkorna fanns också en kastal, eller befästningsverk, där befolkningen sökte skydd under örlig och ofärdstider.

Torsdagen var i sin helhet anslagen till en studiefär till Stora Karlsö. Inte många hade tänkt sig att vägen dit i en liten skuta var så backig, men språksamma ciceroner gjorde det hela muntert. Ciceronerna förde så sällskapet omkring på ett par timmars vandring

på ön, där fågelbergen med grisslor och tordmular och den för Karlsöarna speciella växtligheten tilldrog sig berättigad uppmärksamhet. Man stannade också i förundran inför de femtusen-åriga lämningar och fynd från våra förfäder med boplatserna, grottorna, där märken från eldstäder ännu kunde skönjas.

Besöker på kongressorten var sådant att man då tillfälle åter gives gärna förnyar färden till Gotland och Karlsöarna.

R. Ekstedt.

Gave

I anledning af brygger *J. C. Jacobsens* 150-årsdag 2. september 1961 uddelte *Mindelegat for Brygger J. C. Jacobsen* en hel del beløb, og Foreningen for Kirkegårdskultur havde den glæde at være med på gavelisten med et beløb på kr. 2000,—. Vi takker!

Fødselsdage

Den 1. oktober holdt kirkegårdsgartner *Ejnar Johansen*, Bogense, 25 års jubilæum og 50 års fødselsdag. Tillykke!

Den 7. november fylder vor medarbejder, kirkegårdsinspektør *Age Fich*, Hellerup Kirkegård, 60 år, den 15. s. m. fylder vort blads redaktør, havearkitekt *Johannes Tholle*, 10 år mere, og 23. oktober inspektør ved Ordrup Kirkegård, havearkitekt *Birger Errboe*, 75. Tillykke!

Stenhuggertidende,

der hævder at være udkommet i 43 år, men som har været savnet et årstid, er nu atter udkommet, i en lidt ændret skikkelse og med *Chr. F. Mogensen* som redaktør. Vi byder det velkommen — kunne dog have ønsket, at der var ofret lidt mere på udstyr, mere kræsen opsætning o.s.v., men glæder os over den instruktive artikel om brugen af blybogstaver — efter denne kan stenhuggerne da ikke længere undskylde sig med, at de ikke ved, hvordan man skal lægge blybogstaver i et gravmæle, hvad forfatteren til disse linjer desværre flere gang har været ude for og derfor har måttet nøjes med ringere metoder til opsætning (indføring) af gravmæleindskrifter. —

Fra danske dagblade

²/₆ Frit Folk, Vejle: Krematoriebyggeriet på Nørremarksgd. bør fremskyndes, Søndermarksgd. skal udv.

- ⁹/₆ Maribo Amtst.: Klage til ombudsmanden fra Ørsted menighedsr. på Djursland over flytning af tyske grave.
- ¹⁰/₆ Kolding Folkeblad: Udskrivn. af konkurrence om kapel og krematorium på Ndr. kgd. i Kolding.
- ¹²/₆ Sjællands Posten: Detailprojekt til kapelkrematorium forelægges Hillerød byråd (ark. *Max Brüel*).
- ¹⁴/₆ Politiken: Penge i stemningsfulde begravelser (Forest Lawn cremety).
- ¹⁵/₆ Århus Stiftst.: Kapelbyggeri i Hammel, ny placering?
- ¹⁷/₆ Aftenposten, Silkeborg: Krematoriets restaurering (Silkeborg).
- ²¹/₆ Svendborg Avis: Køb af jord til Fredens kgd.
- ²¹/₆ Fr.borg Amts Avis: Kapel- og krematoriebyggeri i Ballerup (arktr. *G. Nielsen* og *W. Hasselager*).
- ²²/₆ Langelands Avis: Tillader ministeriet at vejvæsenet tager lidt af Tullebølle kgd.?
- ²⁶/₆ Licitationen: Planer om anl. af ny kgd. i Hjørring.
- ²⁷/₆ Ålborg Amtst.: Fast ansættelse af kgd.'s-insp. *Jens Jensen* (Ålborg).
- ²⁷/₆ Fr.borg Amts Avis: Fældning af træer på Blistrup kgd.
- ²⁸/₆ Ålborg Amtst.: Ikke nyt kapel v. Løgstør kirke, men tilbygning.
- ²⁸/₆ Holbæk Amts Venstreblad: Kirkegårdsudv. i Nykøbing Sj. overlades det nye menighedsr. (insp. *Ørsted*).
- ²⁸/₆ Kalundborg Folkeblad: Sygehusets nye kapel kan udv. med pynterum (arktr. *G. Hansen* og *Vedel Petersen*).
- ³⁰/₆ Land og Folk: Konkurrence om kgd. i Oslo.
- ¹/₇ Frederikshavns Avis: Kgd. udv. varer nogle år inden iværksættelse.
- ¹/₇ Vestkysten, Varde: Planeringen af Grindsted ny kgd. næsten færdig (haveark. *Steenbæk*).
- ¹²/₇ Vendsyssel Tidende, Hjørring: Boligminist. ønsker forslag til ordn. af kirkegårdsforh. i Emmersbæk.
- ²⁰/₇ Berl. Aften: 500 grave ødelagt af regnen i Ålborg.
- ²¹/₇ Sjællands Posten: Kapel og krematorium i Hillerød udb. i lic. (arktr. *M. Brüel*, *G. Bornbusch* og *J. Selschau*).
- ²¹/₇ Bornholmeren: Rutsker kgd. ligger 130 m over havet.
- ²²/₇ Fr.borg Amts Avis: Køb af ejendom i Nyhuse til kgd.'sudv. (kr. 40.000).
- ²⁵/₇ Holstebro Avis: Nyt lighus på Nørlem kgd.
- ³¹/₇ Viborg Stifts Folkeblad: Udv. af Bjerringbro kgd. (insp. *V. Rud Nielsen*).
- ²/₈ Jyllands-Posten: Unge tyskere passer flygtningegrave i ferien.
- ²/₈ Loll.-Falst. Venstreblad: Indvielse af ny kgd. i Stokkemarke.
- ²/₈ Århus Amtst.: Låsby kgd. skal kunne udv.
- ⁴/₈ Herning Avis: Besøgende forurener Lemvig kgd.
- ⁵/₈ Fr.borg Amts Avis: Nyt kapel på Holte kgd. (arktr. *H. G. Skovgaard*).
- ⁵/₈ Ålborg Amtst.: Fælleskgd. i Nørre Uttrup (Nørresundby, Lindholm og Hvorup menigh.) tages i brug 1963 (havearktr. *Johannes Tholle*). Tegn. til kapellet godk. (arktr. *E. Bertelsen*. Kr. 115.000).
- ⁶/₈ Aktuelt: Tyske spejdere skal registrere og om muligt identificere de tyske grave på Vordingborg kgd.
- ¹⁴/₈ Holstebro Dagblad: Unge tyskere restaurerer flygtningekgd. i Grove og Gedhus.
- ²¹/₈ Sønderjyden, Haderslev: Foren. for kgd.-kultur holder årsmøde på refugiet, herunder gennemg. af kgd. i Løgumkloster (se referatet foran).
- ²³/₈ Sjællands Posten: Udv. af Sct. Peders kgd. stærkt påkrævet.
- ²⁴/₈ Frbg.bladet: Begr.væsenet indfører nye takster; det koster mere for dem, der ikke bor i kommunen.
- ²⁴/₈ Vestkysten: Omtale af Foren. for kgd.-kulturs årsmøde.
- ²⁵/₈ Sjællands Posten: Forhdl. mell. Hillerød byråd og arktr. om udg. ved opførelse af kapelkremat.
- ²⁵/₈ Sønderjyden, Haderslev: Referat af Foren. for kgd.kulturs generalfors.
- ³⁰/₈ Fr.borg Amts Avis: Tilbud på udvidelse af kapellet i Måløv.
- ³¹/₈ Kolding Folkeblad: Ndr. kgd. kapel udskrives i konkurrence.
- ¹/₉ Ringsted Folket.: Udv. af Benløse kgd.
- ⁵/₉ Fr.borg Amts Avis: Det gl. kapel må rives ned p. g. a. jordafståelse; et nyt opføres ved Bollerup kirke (arktr. *G. Nielsen* og *V. Hasselager*).
- ¹³/₉ Sjællands Posten: Nyt kapel på Skuldelev kgd.?
- ²⁵/₉ Kristeligt Dagblad: Nyt kapel i Brande.

Fra norske dagblade

- ²/₆ Eidsvold Blad: Fenstad kgd. skal beplantes.
- ⁵/₆ Velgeren, Gjøvik: Innkjøp av et areal på 4,5 mål til utv. af Nes kgd.
- ⁶/₆ Haugesunds Avis: Nye kgd.sføresegner i Ferkingstad, utv. av sm.

6/6 Hadeland: Nes kgd. utv. med 4,5 dekar.
 7/6 Trønder Avis: Kgd. i Henning skal vølast i sommar.
 8/6 Stiftstidende: Sterk kritikk av arbeidet på Vang kgd. fra statens kgd.konsulent *Karen Reistad*.
 8/6 Namdalens Folkeblad: Kgd. i Vikna skal utb.
 8/6 Agderposten: Barbu kgd. utv. med 174 nye gravst. (kr. 68.000).
 8/6 Nordtrønderen og Namdalen: Den nye kgd. i Rørvik.
 13/6 Nordtrønderen og Namdalen: Vellykket dugnad på Otterøy kgd.
 17/6 Stiftstidende: Utv. af Grue kgd. planlegges (fylkesgt. *P. Rotneberg*).
 20/6 Gudbrandsdølen: Ringebu kgd. blir 6 mål større.
 20/6 Nordlands Framtid: Kgd. i Saltdal forskjønnnes ((Fylkesgt. *A. Johansen* og hagearkt. *O. Brunvoll*).
 21/6 Stjørdalens Blad: Værnes kgd. blir vakre-re for hvert år.
 23/6 Aftenposten: Sofienberg gravl. blir off. park.
 26/6 Østfold Bygdeblad: Oml. av. gravst. på Rakkestad kgd. går stadig fremover.
 26/6 Lindenes: Mandal kgd. bør utv. med de arealer som kan fås (hagearkt. *Hillestad*).
 27/6 Gjengangeren: Plan om utv. av Hortens kgd.
 29/6 Dagbladet: Strid om bebygg. på Krist kgd. opp i Oslo bystyre.
 29/6 Aftenposten: Konkurrans om å utforme gravlund på Alfaset (Oslo).
 1/7 Fædrelandsvennen: Skjærgårdskgd. på Flekkerøya og skogkgd. på Hammeren.
 7/7 Romsdalsposten: Aktuelt med ny kgd. for Sunndalsøra.
 10/7 Drammens Tidende: Utv. av Haug kgd.
 15/7 Nordlandsposten: Omreg. av kgd. i Flakstad.
 19/7 Dagbladet: Alternativ av byplanrådet som helt vil frigjøre Krist kgd. til parkområde.
 19/7 Drammens Tidende: Strømsgodset kgd. utv. Anleggsomk. kr. 100.000.
 28/7 Varden: Borgestad trenger et nytt gravkapell og kgd. må utv. med det første.
 1/8 Porsgrunns Dagblad: Diskusjon: Gravst. og menighedsr. i Bamble.
 4/8 Aftenposten: Enklest og vakrest mulig bør våre kgd. være (*K. Reistad*).
 5/8 Stjørdalingen: Elvran kgd. har fået et nytt „ansikt“.
 7/8 Aftenposten: Nye henv. fra beboerne ved Krist kgd.
 10/8 Namdal Arbeiderblad: Statland kgd. skal

utv. med ca. 1½ mål.
 10/8 Adresseavisen, Trondheim: Iherdig menighet setter Nevernes kgd. istand.
 12/8 Nybrott: Urnelunden i Larvik et skritt i riktig retning, men det bør gjøres noe med de mange rustne jernstakittene.
 14/8 Helgeland Arbeiderblad: Gravstøtte fra 1735 ble funnet på Dolstad kgd.
 16/8 Asker og Bærums Budstikke: Tanum kgd. utv. med 7—8 mål.
 18/8 Dagbladet: Krist kgd. som park for befolk. n.
 23/8 Finnmark Dagblad: Kgd. på Loppa Øy skal utv.
 24/8 Buskerud Bygdeblad: Omlegg. av Bakke kgd. mot fullførelse, opsetning av gerde rundt kirke og kgd.
 30/8 Sørlandet: Utv. av kgd. i Randesund.
 31/8 Fremover, Narvik: Hvorfor ikke bruke den gl. kgd. to ganger (Skånland).
 2/9 Rogaland: Ny kgd. i Stavanger.
 2/9 Fremtiden: Kritik av nyordn. på kgd.
 4/9 Romsdal Folkeblad: Eresfjord får ein vakker kgd.
 5/9 Fjell-Ljom: Kgd. i Røros Prestegjeld forskjønnnet.
 7/9 Glåm Dalen: Kgd.utv. i Vinger fortsætter.
 7/9 Bergens Tidende: Oml. av Solheim kgd.
 15/9 Gudbrandsdølen: Større kapel og kgd. utformes i Søre Ål.

Fra svenske dagblade

20/7 Dala-Demokraten: Nya kgd. i Öje tar form.
 22/7 Folkbladet för Västmanland: Nya kgd. i Svedvi kommer att kosta 400.000 kr.
 24/7 Sydsvenska Dagbladet: Tommelilla nya kgd. invigas 30/7. Ett nyt bårhus byggas (domkyrkoarkt. *E. Graebe*).
 8/8 Norrtelje Tidning: Nya kgd. vid Länna kyrka invigd (arkt. friherre *S. A. Hermelin*, utfört av trädgårdsanläggsfirm *A. B. Hessling*, Viggbyholm, kr. 128.000).
 19/8 Norra Skåne: N. Mellby kgd. slutsynad inför invigningen. (*G. Walberg*, kr. ca. 90.000).

Fra tidsskrifterne

Der Naturstein nr. 7: Der Steinmetz und Bildhauer im Grabmalschafften (med billeder og motiver. Leistungsschauen der Steinmetzen und Bildhauer (med billeder). Gestaltendes Grabmalhandwerk und der Friedhof. — Nr. 8: Endlich Frieden auf dem Friedhof (med billeder). — Nr. 9: Zur Erinnerung an die Bundesinnungstagung 1961 in Frankfurt.

Deutsche Friedhofskultur nr. 6: Wege zur Verbesserung bestehender Friedhöfe. Friedhofsrechtliche Winke. Friedhofsbesichtigungen praktisch lebendige Demonstrationen. Grabmalschau in Düsseldorf — praxisnahe Wirklichkeit (med billeder). — Nr. 7: Neue Aussegnungshalle auf dem Waldfreidhof in Memmingen im Allgäu. Neuzeitliche Friedhofsgebäude. Vorschläge für die Anordnung von Stauden in der neuzeitlichen Grabgestaltung. Verkehrssicherungspflicht der Gemeinden auf Friedhöfen. — Nr. 8: Eine Mustergrabenlage auf dem Hauptfriedhof in Erfurt. Die Verwirklichung der Stuttgarter Erkenntnisse.

Garten und Landschaft nr. 6: Die Sonderschau „Friedhof und Grabmal“ auf den Hoppenlaufriedhof. (Se artiklen i VK, s. 92).

Ignis nr. 6: Svårigheter vid dödsfall bland svenskar utomlands. Om engångsinbetalningar för underhåll och skötsel av begravningsplatser. — Nr. 7-8: Om förslag till begravningslag och begravningskungörelse. Krematoriekapell som småkyrka. — Nr. 9: Danmark i 1960. Svenska kyrkan och eldbegängelserörelsen i våra dagar.

Kriegsgräberfürsorge nr. 4: Gastfreundschaft über den Tod hinaus (Sardinien) Deutscher Soldatenfriedhof Cagliari eingeweiht. — Nr. 5: Gräber unter Dem Kelten Kreuz (Dublin).

Kunst und Stein nr. 4: Wesen und gehalt der altchristlichen symbole (billeder). — Nr. 5: Der jüdische Friedhof im Surbtal und seine ältesten Grabsteine. Christliche Grabinschriften. Friedhof- und Grabmalschau, Stuttgart 1961.

Landbo Nyt nr. 10-11: Forsømmer vi de dodes have? (Eigil Kiær).

Landsbygraveren nr. 6: Delegeretmødet i Vejle. — Nr. 7: Kursus på St. Restrup husmandsskole. Resolution til kirkemin. vedr. aflønning af landsbygr. — Nr. 8: Lidt om regulering. Om at sælge sin arbejdskraft. — Nr. 9: Når der forhandles.

Menighedsrådenes Blad nr. 8: Flytningen af de tyske grave.

Steinmetz und Steinbildhauer nr. 6: Grabmalbeispiele im Hoppenlaufriedhof. Liegende Grabmale-Möglichkeiten für ihre Gestaltung und Ausführung. — Nr. 9: Die liegende Tafel aus Sandstein.

Stenhuggertidende nr. 1: Indlagte blybogstaver i natursten.

Viola nr. 32: Föreningen Sveriges Kyrkogårdsföreståndarnas tredagarskongress i Visby.

Fra det faglige bogmarked

J. Exner: Den danske kirkegård og dens problemer. 8°, 94 s., For. f. kgdskultur, Horsens 1961. Kr. 14,00.

Endelig foreligger her resultatet af det såkaldte exnerske kirkegårdsudvalg (nedsat i 1953) i form af en redegørelse for synspunkter for kirkegårdenes æstetiske og kirkelige problemer — en nydelig bog, der bærer provstens forfatternavn, men iøvrigt også rummer et af stiftsfuldmægtig *H. V. Munck* forfattet udmærket afsnit om gældende bestemmelser om kirkegårdsforhold. Ikke mindst dette slutafsnit vil blive læst med megen begærlighed af kirkegårdsfolk af mange slags, og det må påskønnes, at forfatteren her sætter sit juridiske spørgsmålstejn ved adskillige af de kirkeministerielle avgørelser. Han har utvivlsomt ret.

I den meget velskrevne og let læste hovedpart af bogen findes der afsnit af historisk art, om principielle synspunkter, om kirkegårdsbeplantningen som karaktergivende, om gange, veje urnehaver, gravmæler og meget mere — belyst fra de allerede nævnte synspunkter. Der anføres mange træffende ting. Det individualistiske sættes op imod det kollektive, det anonyme imod privatejendomsbegrebet. De gamle stengærder får deres berettede hyldest, og der gives råd for opbygning af nye, i hvilke dog de konstruktive råd strider noget imod det anførte om tyngdens placering for stenene. Ret mange praktiske råd gives iøvrigt ikke og der anføres kun meget få målangivelser — det er på de principielle betragtninger, læserne skal finde noget værdifuldt — for det er ingen håndbog. Billederne er udvalgt med kræsenhed og er både meget talende og velreproducerede.

De hidtil udkomne 4—5 danske bøger om kirkegårdsforhold har i merkantil henseende haft en krank skæbne, idet de alle hurtigt er blevet nedsat, og kun *Tholles* bog om gravstedsanlæg er kommet i flere udgaver. Udfra disse og andre betragtninger og erfaringer har udgiverne af nærværende disponeret: bogen er tilsalg, og den vil desuden efter nyalget til menighedsrådene blive stillet til disses rådighed, takket være beløb, der er stillet til udgiverens disposition fra forskellig side, derunder bl. a. tipsmidlerne. Vi ønsker af hjertet bogen en god udbredelse og at dens synspunkter må forstås og nyttiggøres bedst muligt. Kunne dette resultere i, at menighedsrådene indmeldte sig i foreningen for kirkegårdskultur, ville det have dobbelt virkning, idet foreningen da kunne få midler til yderli-

gere arbejde, og den dermed yderligere kunne tjene rådene og andre med interesse på kirkegården.

Løvrigt vil de i bogen behandlede emner tid efter anden blive nærmere omtalt i nærværende tidsskrift.

Resolutioner m. m.

(Fortsat fra tillægsside 75)

Man må herefter have ministerialbogsforen henvist til ved henvendelse til skifteretten at indhente oplysninger om, hvorvidt afdøde efterlader sig hustru eller børn eller andre pårørende, og derefter hos disse at indhente de yderligere fornødne oplysninger, jfr. her ved ministeriets skrivelser af 27. november 1926 og 15. august 1953.

Endelig bemærkes, at begravelser kun tilføres Frederiksberg sogns kirkebøger, såfremt den afdøde var hjemmehørende i dette sogn og afgik ved døden i Frederiksberg kommune, jfr. ministeriets skrivelse af 15. december 1954. I det i nærværende sag omhandlede tilfælde er dødsfaldet og begravelsen således alene tilført Frederiksberg begravelsesvæsenes bøger.

Kirkeministeriets skriv. (³/₃ 59 til Århus begravelsesvæsen ang. **forståelse af bestemmelserne i lov af 18. april 1950 om ligbrænding § 2, stk. 1, nr. 3 og 6.**

I skrivelse af 8. september 1958 har begravelsesvæsenet forespurgt, om bestemmelsen i lov nr. 162 af 18. april 1950 om ligbrænding § 2, stk. 1, nr. 6, hjemler de pårørende til en afdød adgang til ved udløbet af fredningstiden for vedkommende gravsted at forlange, at afdødes jordiske rester opgraves og brændes og at urnen med den pågældendes aske derefter sendes til en anden by for at gravesættes der.

Endvidere har begravelsesvæsenet forespurgt, om bestemmelsen i samme lovs § 2, stk. 1, nr. 3, hjemler de i denne bestemmelse nævnte pårørende til en afdød ret til at forlange, at der inden fredningstidens udløb foretages opgravning og brænding af afdødes lig, når de pågældende afgiver erklæring på tro og love om, at der dem bekendt ikke foreligger hindringer herfor af de i loven nævnte grunde.

I anledning heraf skal man meddele, at bestemmelsen i ligbrændingslovens § 2, stk. 1, nr. 6, ikke hjemler afdødes efterladte nogen adgang til at forlange, at der efter fredningstidens udløb foretages opgravning og brænding

af den pågældendes lig eller rester heraf, men alene hjemler kirkegårdsbestyrelsen adgang til at træffe bestemmelse om, at der i tilfælde af opgravning af lig eller ligrester skal finde brænding sted af disse. Har kirkegårdsbestyrelsen truffet sådan bestemmelse, vil afdødes ægtefælle eller børn dog kunne forlange, at ligresterne i stedet overføres til et andet gravsted på kirkegården eller begravnes i en på denne værende fællesgrav. I alle andre tilfælde vil opgravning, flytning og brænding af lig kun kunne ske i henhold til dertil af kirkeministeriet meddelt tilladelse.

Med hensyn til den i ligbrændingslovens § 2, stk. 1, nr. 3, omhandlede adgang til ligbrænding bemærkes, at beslutning om ligets brænding må træffes umiddelbart efter dødsfaldet, før liget er jordfæstet. Har jordfæstelse fundet sted, kan opgravning og brænding af liget kun finde sted i henhold til dertil af kirkeministeriet meddelt tilladelse.

PLANT POULSENS PLANTER

D. T. Poulsens planteskole

Kelleriis — Kvistgaard

Telf. Kvistgaard 100

Filial: Plantebutikken, Kregme, Hillerød,

Frederiksværkvejen

Telf. Frederiksværk 1121

Langeskov Planteskole

Telf. Langskov 100

Alt i planter til kirkegårde

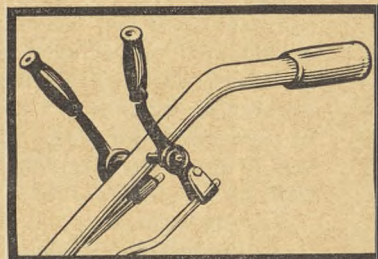
Spec.: Hækthuja

Belos DEN ALSIDIGE – DEN ROBUSTE – DEN MANØVREDYGTIGE – DEN RIGTIGE TRAKTOR TIL KIRKEGÅRDEN!

Belos 2-hjulet traktor leveres med 9,5 hk Ilo motor eller med 6,6 hk 4-takts motor. Den kan forsynes med en række redskaber — plæneklipper, kost, grusspreder, sneplov, sneslynge, transportvogn, fræser etc. Redskaberne på- og afmonteres på få minutter. Belos er verdens mest solgte 2-hjulede traktor — ikke mindst fordi den er robust, og fordi den er fantastisk let at betjene:

2 rigtigt placerede, let håndterlige betjeningshåndtag er ALT I EET:

- 2 fremad-gear
- 2 bak-gear
- frigear
- og bremse!
- og kobling!

HURTIG OG SMIDIG TRANSPORT
af grus og jord,
af blade, grene og græs

Belos med transportvogn er let at manøvrere, selv på smalle gange — og den kan sno sig om hjørner; også med flere transportvogne bag!

Transportvognen rummer ca. $1\frac{1}{3}$ m³, og klarer læs på 7—800 kg.

EFFEKTIV GRÆSSLÅNING
af små og store arealer,
af plænegræs eller mandshøjt græs —
under og omkring buske og træer

Belos kan udstyres med alm. cylinderklipper eller med den utrolig robuste og alsidige vandret roterende græsklipper »Flyvende Vinge«, der slår plænegræs og mandshøjt græs lige effektivt — og samtidig pulveriserer græs og løv, så sammenrivning og bortkørsel bagefter *ikke* er nødvendig!

– OG OM VINTEREN:
fejning og snerydning

Belos-kosten har egne hjul. Det betyder, at De kan indstille kosten så nøjagtigt og stabilt, at De også på grusgange kan feje sne — uden at få gruset fejet bort!

Forlang demonstration!

HELGE LØNHART AS

